

Preek op de eerste Zondag van Advent

Aanvangslied: Gezang 66, 1 en 3 (Liedboek)

Votum en Groet

Zingen: Psalm 76, 1 en 4

Gebed van schuldbelijdenis

Zingen: Psalm 80, 1 en 7

Gebed om de opening van het Woord

Lezen: Zefanja 1,1-2,3 en 1 Petrus 4,17-19

Zingen: Gezang 126 (Liedboek)

Preek over Zefanja 2,1-3

Zingen: Gezang 279,1.3.4.5.6 (Liedboek)

Dankzegging en voorbede

Collecte

Opwekking tot nieuw leven (lezen van de leefregels, b.v. de Decaloog)

Zingen: Gezang 423,2.3 (Liedboek)

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Het is vandaag de eerste zondag van Advent.

We leven opnieuw toe naar het feest van Kerst, het feest van de komst van Gods Zoon in deze wereld.

In veel kerken hangt in de Adventstijd een paars kleed voor de preekstoel.

En ook op de avondmaalstafel ligt een paars kleed.

Paars – dat is in de kerk de kleur van de boete.

Paars is de kleur van het schaamrood op onze kaken als we ons bedenken dat onze Koning komt en wij Hem onder ogen zullen komen.

Dat paarse kleed aan de kansel en op de avondmaalstafel zeggen: *we worden rood van schaamte als we bedenkt dat we onze Heer ontmoeten zullen.*

Advent is voorbereidingstijd.

En dat is een tijd van inkeer.

Een tijd waarin ieder van ons persoonlijk zich moet afvragen: *Hoé zal ik U ontvangen, hoé wilt Gij zijn ontmoet?*

Wat stellen wij ons voor van de dag van zijn komst – die ook wel de Dag van de Heer genoemd wordt of de dag van het oordeel?

Die dag dat het Kind van Bethlehem nog eens komt als de richter van het heelal?

Wat stellen wij ons daarvan voor?

En hoe leven wij toe naar die dag waarop we ieder voor Gods troon zullen verschijnen en heel ons leven komt open te liggen voor Gods heilige ogen?

Weten wij nog wat het is om ons te schamen voor de Heer?

Wat zal Gods oordeel zijn over onze wereld?

Wat zal Gods oordeel zijn over ons volk, onze samenleving?

Wat zal Gods oordeel zijn over de kerk, onze kerken, onze gemeente in Nunspeet?

Wat zal Gods oordeel zijn over u, over jou, over mij?

Er is een heel oud lied – het dateert uit de Middeleeuwen – waarin over de dag des Heren, de dag van het oordeel, gezongen wordt.

Het is nr. 278 uit ons Liedboek.

Er staat boven *Dies irae, dies illa*.

Liefhebbers van klassieke muziek herkennen die woorden wel.

Je vindt ze ook in veel requiems, dodenmissen die gezongen werden en worden op een begrafenis.

*Dag des oordeels, dag des Heren.
Alles zal tot as verteren,
zoals de profeten leren.*

*Dag van schrik die aan zal breken
als de Rechter recht zal spreken
en het kwaad op aarde wreken.*

En zo gaat dat vele coupletten door.

De titel van dit lied is ontleend aan de profetie van Zefanja, die we samen gelezen hebben; met name vers 15.

Ja, de profetie van Zefanja...

Nou, dat was niet mis – de woorden die we gelezen hebben.

Wat dacht u zo-even toen ik dat allemaal voorlas.

Nou, dominee, dat is ook niet om vrolijk van te worden.

Zefanja is toch wel echt zo'n Oudtestamentische profeet zoals die leeft in gangbare voorstellingen: een ware onheilsprofeet.

Laat me u eerst eens wat meer mogen vertellen over de achtergrond van Zefanja: de tijd waarin hij leefde en de situatie waarin hij zijn profetieën uitgesproken heeft.

Zefanja wordt in vs. 1 uitgebreid aan ons voorgesteld met een uitgebreide stamboom tot in het vierde voor-
geslacht.

Hij blijkt de achterachterkleinzoon te zijn van Hizkia.

Of dat de bekende koning is weten we niet zeker, want dat wordt er niet bij gezegd.

Maar als dat zo is dan hebben we in Zefanja te maken met een profeet van koninklijke bloede.

Van Zefanja wordt verder verteld dat hij leefde en profeteerde tijdens de regering van koning Josia.

Josia is de zoon van Amon en de kleinzoon van Manasse, twee koningen die berucht zijn om hun verregaande goddeloosheid.

Na de vrome Hizkia heeft Manasse als een bezetene de afgodendienst in Juda ingevoerd.

Hij ging zelfs zo ver dat hij zijn zoon als een brandoffer aan de afgoden aanbood.

En van hem wordt in 2 Kon. 21 gezegd dat hij zoveel onschuldig bloed vergoot dat hij Jeruzalem daarmee vulde van het ene einde tot het andere (vs.16).

En zijn zoon Amon ging volledig in zijn spoor.

Maar Amons opvolger Josia vaart gelukkig weer een andere koers.

Tijdens zijn regering vond er een ingrijpende hervorming plaats, waarin werd afgerekend met de afgodendienst en de dienst aan de HERE weer werd hersteld.

Deze hervorming, waarover ons verteld wordt in 2 Kon. 22 en 23, vond plaats toen Josia al achttien jaar aan de regering was.

Algemeen wordt aangenomen dat het optreden van Zefanja heeft plaats gevonden in de periode van Josia's regering vóór die hervorming.

En het is niet onwaarschijnlijk dat de profetieën van Zefanja daar ook invloed op hebben uitgeoefend.

In die eerste tijd van Josia's regering hebben de wantoestanden uit de tijd van Manasse en Amon vast en zeker nog voortgeduurd.

En Zefanja geselt de levenshouding van het volk van Juda en Jeruzalem, met name van hen die de toon aangeven.

Opvallend is dat hij in 1,2 begint met de aankondiging van het oordeel over heel de aarde en over alle mensen.

En misschien dat dit als muziek geklonken heeft in de oren van nationalistische Judeeërs, die de wereld om hen heen wel een catastrofe gunden.

Maar dat plezier is hun gauw vergaan als ze merken dat Gods gericht ook over Juda gaat.

Laat Gods eigen volk niet denken dat het buiten schot blijft.

Integendeel, omdat het zich in nog maar weinig onderscheidt van de volkeren om hen heen, treft Gods oordeel hen dubbel hard.

En dan gaat Zefanja in verschillende korte uitspraken tekenen op welke terreinen de inwoners van Juda en Jeruzalem zich hebben misgaan.

En ik haal er nu maar één ding uit, omdat van alles wat Zefanja noemt heel wat te zeggen is.

In vs. 12 hekelt Zefanja de geest van godsdienstige onverschilligheid van hen die zeggen: *De HERE doet geen goed en Hij doet geen kwaad.*

M.a.w. het leven met zijn goede en kwade dagen en gebeurtenissen speelt zich af zonder dat God daar iets mee te maken heeft.

Je kunt gerust in alles je gang gaan.

Wat de profeten ook beweren, in heel de inrichting van je leven en bij het maken van je plannen om vooruit te komen en je het in alles naar de zin te maken: doe het maar zoals jij denkt dat het moet en met mogelijkheden die je voor het grijpen hebt of die je met wat handigheid verzinnen kunt.

Ieder moet zelf maar uitmaken wat goed of kwaad is.

Dat kan een ander niet voor je doen.

Dat mag een ander ook niet voor je doen.

Dat moet je zelf uitmaken.

En van God zul je daarbij echt geen last hebben.

De mensen over wie Zefanja het heeft zullen vast niet hebben ontkend dat God bestaat, maar ze leven wel alsof Hij niet bestaat.

Het maakt voor hen niets uit of God al of niet bestaat.

Ze houden geen rekening met Hem.

Hij kan er net zo goed niet zijn als wel.

Maar Zefanja probeert deze onverschilligen wakker te roepen.

En hij wijst hen op de dag van de HERE, de dag van het oordeel dat niet mals zal zijn.

Op die dag zal de HERE laten merken dat Hij wel degelijk bestaat.

Want de HERE is een heilige God, die niet met zich laat spotten.

Zefanja's tijdgenoten – als ze al aan de dag van de HERE dachten, dan was dat voor hen een dag waarop ze zouden worden bevestigd in hun nationale zelfbewustzijn.

Voor hen was het een dag van de afrekening met al hun vijanden.

Maar Zefanja schokt hen door te zeggen dat God zich dan zal keren tégen zijn volk.

En op die dag rekent Hij rigoureuus af met alles wat zijn heiligheid tart.

Het is een dag die in vs. 15 e.v. in de zwartste kleuren wordt geschilderd.

Het is een dag die geen enkele ontsnappingsmogelijkheid biedt.

En er schijnt op die dag geen sprankje licht.

Het is alles duisternis en donkerheid, vernietiging en ondergang.

Ik vroeg me zo-even af hoe u de lezing van deze oordeelswoorden hebt ondergaan.

Wordt u daar nou door geraakt?

Schrikt u ervan?

Maken die woorden u onrustig?

Of irriteren ze u?

En bevestigen ze bij u misschien het cliché van de harde, strenge God van het Oude Testament?

Of blijven het sombere klanken uit een grijs verleden die u niet meer aan het denken zetten?

Maar ik denk dat de wereld van onze dagen huiveringwekkend veel lijkt op die van Zefanja's tijd.

Dan denk ik vooral aan het voortkankerende besef dat er geen absolute waarheid is.

En dat er geen absolute waarden meer zijn.

Er is geen besef meer van goed en kwaad. Want er is geen besef meer van God!

En niemand mag de ander bepaalde normen opleggen alsof het eeuwige normen zijn.

Dat is in de afgelopen week wel weer op ontstellende wijze gebleken bij de besluitvorming rondom de nieuwe euthanasiewet.

Het is met de wetgeving m.b.t. de zondag, de opheffing van het bordeelverbod en de invoering van het homohuwelijk het zoveelste signaal dat op het hoogste niveau van de overheid waarden, die eeuwenlang onder ons gegolden hebben, niet meer worden erkend.

En ook nog met een zekere trots dat wij het eerste land ter wereld zijn dat zover is.

Naar de HERE is niet gezocht en naar Hem is niet gevraagd.

De gedachte alleen al!

Zo heeft ons volk zich afgekeerd van God.

Het heeft met Hem gebroken en het daagt Hem uit door zijn wetten te vertrappen.

Keer op keer blijken met name economische waarden en het veilig stellen van de welvaart de toon aan te geven bij het maken van beleid.

Nog nooit in de geschiedenis is een volk zo welvarend geweest als het onze.

Maar we zijn doodsbenauwd ook maar een paar financiële stapjes terug te doen als het gaat om het behoud van de aarde en het milieu.

Of als het gaat om de hulp aan de armste landen in de wereld.

We zijn als volk gevangen in de geest van een volkomen plat geslagen materialisme.

Ontrouw, perverse praktijken, zinloos geweld, criminaliteit, ongeremde genotzucht – het is om er misselijk van te worden.

Lees eens een pagina contactadvertenties in een grote krant, je wordt er naar van.

Zou daarover dan in onze tijd niet Gods oordeel te verwachten zijn?

Moeten we daar niet ernstig mee rekenen?

Is de profetie van Zefanja niet angstwekkend actueel?

Nadat Zefanja zo over allerlei wantoestanden het verpletterende oordeel van God heeft aangekondigd, komt hij in de verzen van de tekst tot een dringende oproep.

Maar die oproep heeft heel opvallend een dubbel adres: in vs. 1 spreekt de profeet het schaamteloze volk aan en in vs. 3 de ootmoedigen van het land.

Komt tot u zelf, ja, komt tot inkeer, gij schaamteloos volk.

Het is a.h.w. een laatste appèl om niet in onverschilligheid en gezapigheid te blijven steken en niet op de ingeslagen weg door te gaan.

Kom tot besef van waar je mee bezig bent.

Schrik van jezelf dat het schaamrood je op de wangen komt.

Het is ook mogelijk om Zefanja's woorden op te vatten als een oproep – niet om tot inkeer te komen, maar – om samen te komen en om elkaar op te zoeken.

Dan is het een oproep tot een dag van boete en berouw.

Een dag om te vasten en schuld te belijden en de rechtvaardigheid van Gods strenge oordeel te erkennen.

En vervolgens richt Zefanja zich nog speciaal tot de ootmoedigen in het land.

Dat is heel merkwaardig.

Plotseling blijken er temidden van allen die naar God niet meer vragen en voor Hem geen oog meer hebben toch ook nog gelovigen te zijn, die wel rekening met Hem houden.

Zefanja noemt hen ootmoedigen.

Ze heten ook wel deemoedigen of zachtmoedigen.

Dat staat tegenover de trotsen, degenen die zichzelf redden en hun leven in eigen hand nemen.

De ootmoedigen of deemoedigen zijn zij, die juist omdat zij geven om wat de HERE vraagt, vaak aan het kortste eind trekken.

Maar hun ootmoed houdt dan in, dat zij liever schade lijden dan in te gaan tegen wat God gebiedt.

Zo volbrengen zij wat God verordend heeft

Nou, dan kom je niet ver in een wereld waar de brutalen de toon aangeven.

Als je geen ruim geweten hebt loop je tegen allerlei beperkingen op.

En daarom zijn de ootmoedigen vaak ook de armen, de geringen.

Maar als je bedenkt dat deze ootmoedigen van het land de vrome, trouwe kern van Gods volk zijn, is het dan niet heel opmerkelijk hoe Zefanja hen toespreekt?

Je zou verwachten dat zij dan toch een compliment krijgen.

Dat Zefanja zegt: *Op de dag van het oordeel zal voor jullie een uitzondering worden gemaakt, hoor! God zal jullie natuurlijk sparen! Ga daar maar van uit.*

Maar dat zegt Zefanja niet.

Nee, hij zegt wel dat ze moeten blijven leven als ze doen.

Wie rechtvaardig is moet nog rechtvaardiger worden.

En wie ootmoedig is, moet zich nog ootmoediger tonen.

Maar, zegt Zefanja dan – en dat is verrassend – als je zo doet, *misschien* dat je dan geborgen zult worden op de dag van de toorn van de HERE.

Dus voor dat groepje gelovigen, dat nog geeft om God en zijn gebod, zet Zefanja de deur nog maar op een kiertje open.

Misschien, *misschien* loopt het voor hén goed af.

Dat klinkt niet royaal, vindt u niet?

Ik zal u eerlijk zeggen, dat ik hier behoorlijk tegen aangehikt heb toen ik over deze woorden nadacht.

Want toen ik deze tekst probeerde te begrijpen voor vandaag, dacht ik bij de ootmoedigen van het land aan de kerk van nu.

Een slinkende minderheid van getrouwen.

Een steeds kleiner wordende groep van gelovigen die God niet de rug toekeren.

Die nog op hun post blijven en zijn waarden hoog blijven houden.

Wordt die trouw beloond als de deur naar het heil hier maar zo zuinig open gaat?

Dat is toch bepaald geen stimulans om de ootmoed te bewaren.

Want dat vraagt nu al offers en als het dan nog ook niet eens zeker is dat het ergens voor is, dan zou je de lust toch vergaan.

Wat heeft Zefanja bewogen om zo terughoudend te zijn t.o.v. de ootmoedigen?

Ik denk dat dit aan de ene kant te maken heeft met de enorme omvang van het kwaad.

Als een hele samenleving, zoals b.v. de onze, zich zo brutaal van God heeft afgekeerd – terwijl God ons in onze geschiedenis zo gezegend heeft en zijn Woord zo'n enorm grote invloed op ons volksleven hééft gehad – dan kan dat niet anders dan Gods kwaadheid prikkelen.

En dan verdient héél zo'n samenleving getroffen te worden door het oordeel van God.

Waarbij we wel moeten bedenken dat de vreselijke toorn van God de keerzijde is van zijn hartstochtelijke liefde.

In de aankondiging van zijn oordeel werft Hij nog om het hart van zijn volk.

Achter de felheid waarmee de profeet zich uit schuilt de grote innerlijke verontrusting en verontwaardiging dat God zo door de mensen verwaarloosd wordt.

En de diepste wortel, ook van de prediking van Zefanja, ligt in het besef dat God bezeerd is in zijn heilige liefde voor zijn volk.

Maar als die liefde zo met voeten wordt getreden dan loopt het bestaan van het hele volk gevaar, inclusief de weinigen die wel met Hem rekenen.

Maar als Zefanja zo terughoudend is m.b.t. de ootmoedigen, dan heeft dat misschien ook wel daarmee te maken, dat hij hen scherp wil houden.

Alsof hij zeggen wil: *Pas toch op, lieve mensen!*

Het komt er nu voor jullie extra op aan.

De verleiding om er mee op te houden en je aan te passen aan de stijl van je omgeving is zo groot.

En zo gemakkelijk onderga je de invloed daarvan.

De grens tussen kerk en wereld wordt zo gemakkelijk poreus, zodat we in onze manier van denken en doen, van kleding en gewoonten en consumeren ons nauwelijks nog onderscheiden.

Juist in een wereld die God de rug toekeert komt het er des te meer op aan ootmoed te zoeken en Gods recht lief te hebben.

Realiseren we ons dat, broeders en zusters?

Zou het niet zo moeten zijn dat kinderen van God, in een wereld die steeds verder van God weg groeit, steeds opvallender anders zijn en zich onderscheiden.

Zou het niet zo moeten zijn dat in een wereld vol van donkerheid de gelovigen steeds feller stralen als lichten in de duisternis?

Ja, het komt er voor ons steeds meer op aan om ootmoed en recht te zoeken.

Om ons toe te leggen op het vragen naar de HERE en zijn wil.

Maar zouden wij ook niet voorop moeten gaan in het zoeken van de HERE in het tonen van boete en berouw?

Als de mensen om ons heen het niet doen, omdat ze de gedachte van een mogelijk oordeel van God belachelijk vinden, zouden wij het dan niet moeten doen?

In hun plaats? Maar evengoed ook voor ons zelf, omdat we toch al te gemakkelijk met de wereld zonder God meedoen?

Weet u, vroeger kwam het nog wel eens voor dat kerken een boetedag uitschreven.

Een dag waarop iedereen opgeroepen werd om te vasten en berouw te tonen en schuld te belijden.

Dat kon gebeuren als ons land getroffen werd door een vreselijke ramp, die gezien werd als een uiting van het oordeel van God.

Wij kennen dat niet meer.

Is dat terecht?

Mag God niet van ons verwachten dat wij ons volk voorgaan in het zoeken van Hem om ons nog genadig te zijn?

Misschien zullen we geborgen worden op de dag van de toorn van de HERE.

Ja, dat zuinige misschien.

Ik hoor daar ook nog iets anders in.

Ik hoor daar de erkenning in dat God volkomen in zijn recht zou staan als Hij niemand sparen zou: de goddelozen niet en de ootmoedigen ook niet.

Ik hoor daar de erkenning in juist van de ootmoedigen, die in het besef van Gods heiligheid, uitroepen: *Wee ons, want wij zijn zondige mensen en we maken deel uit van een zondig volk! Als u, HERE, de ongerechtigheid in gedachtenis houdt, wie zou bestaan (Ps. 130)?*

Ik hoor daar de hoop in op Gods genade in het besef dat die genade nooit en op geen enkele wijze verdiend is.

Het *misschien* onderstreept de totale verlorenheid van de mens, zelfs de vrome, en de absolute vrijmacht van God om met ons te handelen zoals Hij dat rechtvaardig acht.

God is het op geen enkele wijze aan ons verplicht, zelfs aan de ootmoedigen niet, om hen uit te zonderen van het oordeel.

Maar met erkenning dat Gods genadige redding van het oordeel totaal onverdiend is, zie ik in het *misschien* toch ook meer dan een uiterst breekbare strohalm om ons aan vast te klampen.

Er gaat wel degelijk een deur in open naar Gods liefde, die niet de dood van een zondaar wil, maar dat Hij leeft.

In c. 3 blijkt ook Zefanja die open deur ontdekt te hebben als hij daar voluit beloften van heil mag uitspreken.

En in Christus, het Kind van Bethlehem, die zelf beschreven wordt als de zachtmoedige en nederige, is die opening definitief geboden.

Nee, dat maakt de genade niet vanzelfsprekend.

Integendeel, wie in geloof achter Hem aan gaat erkent nog eens te meer dat de toegang tot Gods Rijk gaat via de weg die zo smal is en zo zwaar is als het kruis op Golgotha.

Daar is het oordeel van God in al zijn zwaarte te zien geweest.

Daar is de duisternis volkomen en totaal geweest.

Daar bleek de redding, zelfs van de getrouwen, de ootmoedigen, een naar de mens gesproken onmogelijke zaak te zijn.

Maar voor wie dat inzielt, zal het besef van boete en berouw juist des te sterker zijn.

Zullen we dit jaar zo Advent beleven?

AMEN.